

Over wetgeving, implementatie en beleid – Kroniek van het auteursrecht in Nederland 2010-2016

Dr. S.J. van Gompel, senior onderzoeker Instituut voor Informatierecht (IViR), Universiteit van Amsterdam

Het is alweer zes jaar geleden dat de laatste kroniek over het Nederlands auteursrecht in *Auteurs & Media* is gepubliceerd⁽¹⁾. Hoog tijd dus om de draad op te pakken en de stok van mijn illustere voorganger over te nemen. Deze kroniek bespreekt de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van auteursrechtwetgeving en -beleid in Nederland in de afgelopen zes jaren, waaronder de introductie van het auteurscontractenrecht, de afschaffing van geschriftenbescherming, de versterking van het toezicht op collectieve beheersorganisaties en de implementatie van de Richtlijnen 2012/28/EU (verweesde werken) en 2011/77/EU (verlenging beschermingsduur naburige rechten). Door deze nieuwe wetgeving is de Nederlandse Auteurswet (Aw) en Wet op de naburige rechten (Wnr) op diverse plaatsen aangepast.

Cela fait déjà six ans que fut publiée dans Auteurs & Media la dernière chronique sur le droit d'auteur aux Pays-Bas. Il était donc grand temps de relancer le sujet et de reprendre le flambeau de mon illustre prédécesseur. Cette chronique aborde les développements les plus importants en matière de législation et de gestion du droit d'auteur aux Pays-Bas durant ces six dernières années, dont l'introduction du droit des contrats en droit d'auteur, la suppression des «geschriftenbescherming» [c'est-à-dire les écrits qui ne présentent pas un caractère original ou l'empreinte personnelle de leur auteur], le renforcement du contrôle sur les sociétés de gestion collective et la transposition des directives 2012/28/CE (œuvres orphelines) et 2011/77/CE (prolongation de la durée de protection des droits voisins). À travers cette nouvelle réglementation, la loi néerlandaise sur droit d'auteur (AW) et les droits voisins (Wnr) a été modifiée en divers endroits.

A. Auteurscontractenrecht

Een van de belangrijkste noviteiten in de Nederlandse wetgeving op het gebied van het auteursrecht en de naburige rechten is de Wet auteurscontractenrecht⁽²⁾. De wet kende een lange voorbereidingsperiode, die in 2004 een aanvang nam met de publicatie van het IViR-rapport *Auteurscontractenrecht: naar een wettelijke regeling?*⁽³⁾ Na een reeks adviezen van de Commissie Auteursrecht volgde in 2012 een voorstel van wet aan de Tweede Kamer. De wet is uiteindelijk op 30 juni 2015 aangenomen en op 1 juli 2015 in werking getreden⁽⁴⁾. De wet beoogt de positie van auteurs en uitvoerend kunstenaars bij overeenkomsten betreffende het auteursrecht en de naburige rechten te versterken⁽⁵⁾.

Allereerst trekt de wet de voorwaarden voor verlening van een exclusieve licentie gelijk met de voorwaarden voor overdracht van het auteursrecht. Voor overdracht van het auteursrecht bestaat reeds lang een aktevereiste. Een akte is thans ook vereist voor een exclusieve licentieverlening (artikel 2 lid 3 Aw)⁽⁶⁾. Zonder akte is een exclusieve licentie met terugwerkende kracht vernietigbaar. De wet vereist niet een notariële akte. Een door de maker ondertekend schriftelijk stuk waaruit zijn instemming blijkt volstaat⁽⁷⁾.

Om makers te beschermen tegen een al te gemakkelijk en ondoordacht prijsgeven van hun rechten bepaalt de wet voorts dat – net als bij overdracht – de exclusieve licentie alleen die bevoegdheden omvat die in de akte staan vermeld of die

(1) H. COHEN JEHOAM, «Auteursrechtelijke zin en onzin – Kroniek van het auteursrecht in Nederland 2006-2010», *A&M* 2010/3, 246-251.

(2) Wet van 30 juni 2015, *Stb.* 2015, 257; Inwerking-tredingsbesluit van 30 juni 2015, *Stb.* 2015, 258.

(3) P.B. HUGENHOLTZ en L. GUIBAULT, *Auteurscontractenrecht: naar een wettelijke regeling?* Onderzoek in opdracht van het WODC (Ministerie van Justitie), Amsterdam: Instituut voor Informatierecht, 2004.

(4) Zie over de totstandkomingsgeschiedenis van de wet, A.G.I. Terhorst, «Auteurscontractenrecht: er is een wettelijke regeling!», *AMI* 2015, 162-168.

(5) Zie voor een artikelsgewijs commentaar en een overzicht van de parlementaire geschiedenis, D.J.G. VISSER, J.A. SCHAAP en P.J. KREIJGER, *ACR – Auteurscontractenrecht*, Amsterdam: deLex 2016.

(6) Sinds de inwerkingtreding van de Wet op de naburige rechten bestaan analoge regels ten aanzien van de overdracht en licentieverlening van naburige rechten (artikel 9 Wnr). Deze regels blijven gehandhaafd.

(7) *Kamerstukken II* 2012/13, 33308, nr. 6, 13-14.

noodzakelijkerwijs uit de aard en de strekking van de licentieverlening voortvloeien. Dit geldt niet bij een overdracht of exclusieve licentieverlening door werkgevers of rechtspersonen die op grond van artikel 7 en 8 Aw als makers worden aangemerkt (artikel 2 lid 5 Aw). Omdat van dergelijke fictieve makers een hogere mate van professionaliteit mag worden verwacht vond de wetgever het onnodig om deze actoren wettelijke bescherming te verlenen⁽⁸⁾.

Daarnaast is een nieuw hoofdstuk IA, getiteld 'De Exploitatieovereenkomst', toegevoegd aan de Auteurswet. Dit hoofdstuk is van toepassing op overeenkomsten die de verlening van exploitatiebevoegdheid ten aanzien van het auteursrecht van de maker aan een wederpartij tot hoofddoel hebben (artikel 25b lid 1 Aw). Hoofdstuk IA ziet expliciet niet op overeenkomsten die eindgebruikers enkel toestaan een werk te gebruiken, zoals bij in opdracht gemaakte logo's, huisstijlen, *websites* of op maat gemaakte *software*⁽⁹⁾. In die gevallen wordt niet een exploitatie- maar slechts een gebruiksbevoegdheid verleend⁽¹⁰⁾. De bescherming van Hoofdstuk IA komt alleen toe aan natuurlijke makers. Hoofdstuk IA is dus niet van toepassing op fictieve makers als bedoeld in artikel 7 en 8 Aw en evenmin in gevallen van samenloop van auteursrecht en tekeningen- of modellenrecht (artikel 3.28 BVIE). In laatstgenoemde gevallen is het regime van het BVIE leidend⁽¹¹⁾. Het hoofdstuk is van overeenkomstige toepassing op uitvoerend kunstenaars (artikel 2b Wnr).

Hoofdstuk IA geeft makers een recht op een contractueel te bepalen billijke vergoeding voor het verlenen van exploitatiebevoegdheid (artikel 25c lid 1 Aw). Het is niet eenvoudig te duiden wat een billijke vergoeding is⁽¹²⁾. De wetgever benadrukt dat bij de vaststelling ervan gekeken zal moeten worden naar de omstandigheden van het geval, zoals «de aard en de omvang van de verleende exploitatiebevoegdheden (wat mag de exploitant met het werk doen), de marktverhoudingen en de exploitatierisico's»⁽¹³⁾. Ook gebruiken in de branche kunnen worden meegewogen, tenzij die de toets der redelijkheid en billijkheid niet kunnen doorstaan. Het is aan de maker om dat te bewijzen⁽¹⁴⁾. De beoordeling over wat billijk is rust uiteindelijk bij de rechter, maar kan ook worden voorgelegd aan een

nog in te stellen geschillencommissie auteurscontractenrecht, waarvoor in de wet een grondslag is opgenomen (artikel 25g Aw). De wet introduceert verder ook de mogelijkheid om voor een specifieke branche de hoogte van een billijke vergoeding voor een bepaalde periode te laten vaststellen bij ministerieel besluit (artikel 25c lid 2 Aw). Dit kan alleen op gezamenlijk verzoek van een representatieve en onafhankelijke vereniging van makers en een exploitant of vereniging van exploitanten (artikel 25c lid 3 t/m 5 Aw).

De wet geeft makers bovendien in twee gevallen een recht op een aanvullende billijke vergoeding van de exploitant. Dat is allereerst het geval indien de maker bevoegdheid heeft verleend ten aanzien van toekomstige exploitatiewijzen die niet bekend waren ten tijde van de sluiting van de exploitatieovereenkomst en de exploitant neemt die ter hand (artikel 25c lid 6 Aw). Het moet daarbij gaan om exploitatiewijzen waarvan «de maker zich er bij de overdracht geen voorstelling van heeft kunnen maken»⁽¹⁵⁾. Een nieuwe variant op een reeds bekende exploitatiewijze, zoals de vervanging van de LP door de CD, valt daar niet onder; deze valt binnen de overeengekomen vergoeding en leidt dus niet tot de verplichting tot het betalen van een aanvullende billijke vergoeding⁽¹⁶⁾. Ten tweede is de exploitant een aanvullende billijke vergoeding verschuldigd indien er sprake is van 'een ernstige onevenredigheid' tussen de overeengekomen vergoeding en de opbrengst van de exploitatie van het werk (artikel 25d lid 1 Aw). Dit is de zogenaamde *bestseller*-bepaling. Een vergoeding die gerelateerd is aan de exploitatieopbrengst, zoals een proportionele royalty-regeling, zal minder snel aanleiding geven tot een claim. De wetgever benadrukt echter dat een *lumpsum*-vergoeding evengoed evenredig kan zijn⁽¹⁷⁾.

De wet introduceert daarnaast een *non usus*-regel. Indien de exploitant nalaat het werk binnen een redelijke termijn in voldoende mate te (blijven) exploiteren kan de maker de overeenkomst geheel of gedeeltelijk ontbinden, tenzij de onvoldoende exploitatie aan de maker is toe te rekenen. De overeenkomst kan niet worden ontbonden indien het belang van de exploitant bij instandhouding van de overeenkomst zwaarder weegt dan het belang van de maker bij ontbinding (artikel 25e lid 1 Aw). De maker dient de exploitant

(8) *Kamerstukken II* 2011/12, 33308, nr. 3, 10. De wetgever gaat er daarbij van uit dat fictieve makers die in economische zin aan natuurlijke personen zijn gelijk te stellen, zoals eenmansondernemingen, mogelijk toch bescherming kunnen genieten op grond van reflexwerking via de open normen van het commune overeenkomstenrecht.

(9) *Kamerstukken II* 2011/12, 33308, nr. 3, 5-6.

(10) D.J.G. VISSER, «Pippi Langkous en het nieuwe auteurscontractenrecht», *NJB* 2015/915, 1292.

(11) *Kamerstukken II* 2011/12, 33308, nr. 3, 6 en 12.

(12) Zie J.P. POORT, «Billijke vergoeding in recht en economie», *AMI* 2015, 157-161; en J.P. POORT, «Prova d'Orchestra: een economische analyse van het voorontwerp auteurscontractenrecht», *AMI* 2010, 137-145 (143-144).

(13) *Kamerstukken II* 2012/13, 33308, nr. 6, 6.

(14) *Kamerstukken II* 2012/13, 33308, nr. 6, 17.

(15) *Kamerstukken II* 2012/13, 33308, nr. 6, 18.

(16) Visser, *NJB* 2015/915, 1293.

(17) *Kamerstukken II* 2012/13, 33308, nr. 6, 21.

een redelijke termijn te gunnen om het werk alsnog in voldoende mate te exploiteren en de exploitant dient desgevraagd inzicht te geven in de omvang van de exploitatie (artikel 25e lid 3 en 4 Aw). De rechter kan een dwangsom opleggen indien de exploitant de rechten niet binnen een redelijke termijn teruglevert aan de maker (artikel 25e lid 7 Aw).

Het is verder ook niet toegestaan om in een overeenkomst voor een onredelijk lange of onvoldoende bepaalde termijn aanspraken op de exploitatie van toekomstige werken op te nemen. Datzelfde geldt voor bedingen die onredelijk bezwarend zijn voor de maker. Beide typen bedingen zijn vernietigbaar (artikel 25f lid 1 en 2 Aw). Voorts bepaalt de wet dat indien in de overeenkomst tussentijdse opzegclausules ten faveure van de exploitant zijn opgenomen, deze onder gelijke voorwaarden eveneens gelden voor de maker (artikel 25f lid 3 Aw). Deze regels zijn van toepassing op alle overeenkomsten waarin de rechten worden overgedragen of in exclusieve licentie gegeven (artikel 25b lid 2 Aw), ongeacht of dit geschiedt ter exploitatie of enkel met het oog op gebruik door de opdrachtgever. Artikel 25f Aw heeft dus een ruimere reikwijdte dan de rest van Hoofdstuk IA⁽¹⁸⁾.

Tot slot bevat Hoofdstuk IA een *open access*-bepaling. Een maker van een kort werk van wetenschap dat geheel of gedeeltelijk met Nederlandse publieke middelen is bekostigd mag dat werk na verloop van een redelijke termijn na de eerste openbaarmaking ervan gratis via het internet beschikbaar stellen, mits de bron van de eerste openbaarmaking daarbij op duidelijke wijze wordt vermeld (artikel 25fa Aw). Boeken en hoofdstukken van boeken vallen niet onder deze bepaling; wetenschappelijke artikelen en korte bijdragen aan (congres)bundels wel. Werken die zijn geschreven door universitaire medewerkers worden geacht geheel of gedeeltelijk met publieke middelen te zijn bekostigd⁽¹⁹⁾.

De wet verduidelijkt voorts het filmauteurscontractenrecht⁽²⁰⁾. Makers van een filmwerk hebben

jegens de producent recht op een niet voor afstand vatbare billijke vergoeding voor de overdracht van hun rechten aan de producent en voor de exploitatie van het filmwerk (artikel 45d lid 1 Aw). De hoofdregisseur, de scenarioschrijver, en de uitvoerend kunstenaar(s) die in het filmwerk een hoofdrol vervullen hebben daarnaast recht op een niet voor afstand vatbare proportionele billijke vergoeding voor iedere uitzending en kabeldoorgifte van het filmwerk, met uitzondering van *on-demand* doorgifte zoals *Video-on-Demand* diensten en bioscoopexploitatie (artikel 45d lid 2 Aw jo. artikel 4 lid 2 Wnr)⁽²¹⁾. Het laatstgenoemde recht geldt alleen voor filmwerken waarvan de exploitatie als zodanig het hoofddoel is (artikel 45d lid 6 Aw) en dus niet voor bijvoorbeeld instructiefilms voor bedrijfshulpverlening of bedrijfsveiligheid, reclame- en telewinkelwerken in de zin van de Mediawet, etc.⁽²²⁾ Het recht op een proportionele billijke vergoeding moet collectief worden uitgeoefend door rechtenorganisaties die de belangen van de makers afdoende representeren (artikel 45d lid 3 Aw) en kan rechtstreeks worden ingeroepen tegenover de exploitant die het filmwerk uitzendt, doet uitzenden of anderszins aan het publiek mededeelt. Deze exploitant is verplicht de voor de vaststelling van de verschuldigdheid, hoogte en verdeling van de vergoeding noodzakelijke informatie te verstrekken (artikel 45d lid 4 Aw). De verwachting is dat de proportionele billijke vergoeding het wegvallen van de kabelvergoeding voor hoofdregisseurs, scenarioschrijvers en hoofdacteurs voor een belangrijk deel zal compenseren⁽²³⁾. De betaling van kabelvergoedingen stopte, nadat kabelmaatschappijen per 1 oktober 2012 de licentieovereenkomsten met cbo's hadden opgezegd. Aanleiding hiervoor was een arrest waarin het Gerechtshof's-Gravenhage had geoordeeld dat bij kabeldoorgifte geen sprake meer is van secundaire openbaarmaking, aangezien de publieke omroep radio- en tv-signalen niet langer eerst zelf uitzendt maar rechtstreeks levert aan de kabel⁽²⁴⁾. In 2014 is dit door de Hoge Raad bekrachtigd⁽²⁵⁾.

(18) *Kamerstukken II* 2011/12, 33308, nr. 3, 12.

(19) *Kamerstukken II* 2014/15, 33308, nr. 11, 2.

(20) D.J.G. VISSER en J.A. SCHAAP, «Het nieuwe filmauteurscontractenrecht», *IER* 2015/22. Zie ook M.R. DE ZWAAN, «Het rechtengevecht: over het gebrekking functionerende filmauteurscontractenrecht», *AMI* 2011, 171-182; H.C. KLAASSEN, «De vele gedaantes van het nieuwe artikel 45d Auteurswet», *AMI* 2015, 131-138.

(21) Vgl. D.J.G. VISSER en P.J. KREIJGER, «Opinie: Billijke vergoeding *video-on-demand* verplicht collectief?», *AMI* 2015, 9-11, die uiteenzetten dat een collectief geregelde billijke vergoeding voor *video-on-demand* diensten – althans voor wat betreft buitenlandse *content* – op de nodige bezwaren zou stuiten.

(22) *Kamerstukken II* 2013/14, 33308, nr. 10, 5-6.

(23) P.B. HUGENHOLTZ, «De Rechtspositie van de Audiovisuele Maker binnen de Publieke Omroep», *Mediaforum* 2016-4, 110-115 (113).

(24) Gerechtshof's-Gravenhage, 10 april 2012, *IER* 2012/38 m.nt. A.M.E. Verschuur (*Norma t. NLKabel* e.a).

(25) Hoge Raad 28 maart 2014, *AMI* 2014, nr. 9, 94-100 (*Norma t. NLKabel*). Zie over deze uitspraak ook J.J.C. KABEL, «Voorbaat of vermoeden? De rol van artikel 45d Auteurswet Kanttekeningen bij het arrest *Norma/NLKabel*», *AMI* 2014, 73-77; J.H. SPOOR, «Primaire of secundaire openbaarmaking, uitzending of heruitzending? Kanttekeningen bij het arrest *Norma/NLKabel*», *AMI* 2014, 78-81; en D.J.G. VISSER, «De kabeldoorgiftevergoeding is dood; leve de kabeldoorgiftevergoeding! Het arrest *Norma/NLKabel* en de voorgestelde wijziging van het Wetsvoorstel Auteurscontractenrecht», *AMI* 2014, 82-84.

Ingevolge artikel 25h Aw zijn de bepalingen van het auteurscontractenrecht van bijzonder dwingend recht. Dit betekent dat de maker geen afstand kan doen van het bepaalde in hoofdstuk IA. Verder kan niet door een rechtskeuze van de bepalingen van hoofdstuk IA worden afgeweken, indien de overeenkomst bij gebreke daarvan door Nederlands recht zou worden beheerst. Ook heeft de wetgever bepaald dat hoofdstuk IA voorrang heeft op toepasselijk buitenlands recht indien de exploitatiehandelingen geheel of in overwegende mate in Nederland plaatsvinden of dienen plaats te vinden. De vraag is of deze voorrangsregels in overeenstemming zijn met artikel 9 van de Rome I-verordening⁽²⁶⁾. Volgens prof. De Boer, een deskundige op het gebied van internationaal privaatrecht en rechtsvergelijking, «zal de toepasselijkheid van het Nederlandse auteurscontractenrecht gemakkelijk omzeild kunnen worden met behulp van een rechtskeuze voor buitenlands recht en een forumkeuze voor een buitenlands rechter»⁽²⁷⁾.

Of de nieuwe wet zal slagen in het doel de positie van makers en uitvoerend kunstenaars te versterken bij contractuele verlening van exploitatiebevoegdheden zal nog moeten blijken. Tot nu toe heeft de wet nog niet geleid tot vermeldenswaardige jurisprudentie⁽²⁸⁾, maar wel tot aanpassing van exploitatiecontracten⁽²⁹⁾. De tijd zal ons leren of door de wet ook de inkomenspositie van makers en uitvoerend kunstenaars zal verbeteren⁽³⁰⁾.

(26) Verordening (EG) nr. 593/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst (Rome I), *Pb.* L 177/6, 4 juli 2008.

(27) T.M. DE BOER, «Auteurscontracten en internationaal privaatrecht», *AMI* 2011, 3-9 (8).

(28) D.J.G. VISSER, «Kroniek van de Intellectuele Eigendom», *NJB* 2016/744, 1042.

(29) P.B. HUGENHOLTZ, «Towards Author's Paradise: The new Dutch Act on Authors' Contracts», in *Liber Amicorum Jan Rosén*, ed. by G. KARNELL, A. KUR, P.-J. NORDELL, J. AXHAMN en S. CARLSSON (eds.), eddyse ab, Visby 2016, 397-407 (407).

(30) Zie hierover de interessante uitwisseling van gedachten tussen D.J.G. VISSER en P.B. HUGENHOLTZ in *NJB* 2015/915 (artikel Visser), *NJB* 2015/1143 (reactie Hugenholtz) en *NJB* 2015/1144 (naschrift Visser).

(31) Wet van 5 november 2014, *Stb.* 2014, 428; Inwerkingtredingsbesluit van 12 november 2014, *Stb.* 2014, 437.

(32) Zie voor een uitvoerige uiteenzetting van de geschriftenbescherming, P.B. HUGENHOLTZ, *Auteursrecht op informatie: Auteursrechtelijke bescherming van feitelijke gegevens en gegevensverzamelingen in Nederland, de Verenigde*

B. Afschaffing geschriftenbescherming

Per 1 januari 2015 is voorts de zogenaamde geschriftenbescherming afgeschaft⁽³¹⁾. Onder dit regime konden geschriften zonder een eigen oorspronkelijk karakter of persoonlijk stempel van de maker aanspraak maken op een beperkte vorm van bescherming onder de Auteurswet, mits de geschriften bestemd waren om openbaargemaakt te worden⁽³²⁾. Deze bescherming kwam onder meer toe aan telefoongidsen, programmeergegevens van omroepen, (standaard of routinematig uitgebrachte) advertenties, theaterprogramma's, dienstregelingen, prijscouranten, catalogi en gebruiksaanwijzingen⁽³³⁾.

De geschriftenbescherming werd afgeleid uit de tekst en de geschiedenis van artikel 10 lid 1 aanhef en sub 1 Aw («Onder werken van letterkunde, wetenschap of kunst verstaat deze wet [...] boeken, brochures, nieuwsbladen, tijdschriften en alle andere geschriften»). Hieruit bleek volgens de Hoge Raad dat de Auteurswet bescherming biedt aan letterlijk *alle* geschriften, ook indien die geen persoonlijk karakter hebben⁽³⁴⁾. Een onpersoonlijk geschrift was evenwel alleen beschermd tegen een eenvoudige herhaling van de inhoud ervan, inclusief een niet-letterlijke vertaling en een bewerking van minder ingrijpende aard, indien en voor zover die overname het gevolg was van ontlening⁽³⁵⁾. Voorts kon de opschriftsteller geen beroep doen op enige persoonlijkheidsrechten⁽³⁶⁾.

Directe aanleiding voor de afschaffing van de geschriftenbescherming was het arrest van het Hof van Justitie van de EU in de zaak *Football Dataco I*⁽³⁷⁾.

Staten en West-Duitsland. Een rechtsvergelijkend onderzoek (proefschrift), Amsterdam: AUP, 2005, 42-51 en 109-118; en A.C. BEUNEN, «Geschriftenbescherming: The Dutch Protection for Non-original Writings», in *A Century of Dutch Copyright Law*, ed. by P.B. HUGENHOLTZ, A.A. QUAEVLIET en D.J.G. VISSER, Amsterdam: deLUX 2012, 57-97.

(33) Zie J.H. SPOOR, D.W.F. VERKADE en D.J.G. VISSER, *Auteursrecht: auteursrecht, naburige rechten en databankenrecht*, Recht en Praktijk 42, Deventer: Kluwer 2005, 81 e.v.

(34) Zie Hoge Raad 1 november 1937, *NJ* 1937, 1092 (*Telefoongids Brummen*); Hoge Raad 17 april 1953, *NJ* 1954, 211 (*Radioprogramma*); Hoge Raad 27 januari 1961, *NJ* 1962, 355 (*Explicator*); Hoge Raad 25 juni 1965, *NJ* 1966, 116 (*Televizier*).

(35) T.C.J.A. VAN ENGELEN, *Prestatiebescherming en ongeschreven intellectuele eigendomsrechten* (proefschrift), Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink 1994, 120-121.

(36) P.B. HUGENHOLTZ, *Auteursrecht op informatie*, 47.

(37) HvJ EU 1 maart 2012, zaak C-604/10, *NJ* 2012, 433, m.nt. P.B. HUGENHOLTZ; *AMI* 2012, nr. 15, 163-168 (*Football Dataco* e.a. t. *Yahoo! UK* e.a.).

Hierin oordeelt het Hof dat nationale regelingen die aan databanken auteursrechtelijke bescherming toekennen op grond van andere criteria dan die welke zijn voorzien in artikel 3 lid 1 Databankenrichtlijn, onverenigbaar zijn met de Richtlijn. Voor zover de Nederlandse geschriftenbescherming op grond van de Auteurswet bescherming verleent aan gegevensverzamelingen zonder daarbij de eis te stellen dat het moet gaan om een eigen intellectuele schepping van de maker, was zij dus onverenigbaar met het Europese recht⁽³⁸⁾. Dit was eerder al door een groot aantal commentatoren opgemerkt⁽³⁹⁾. Op grond van de Databankenrichtlijn kan een databank worden beschermd door het auteursrecht of het *sui generis*-databankenrecht, maar niet door enig ander quasi-, pseudo- of para-auteursrechtelijk regime, zoals de geschriftenbescherming⁽⁴⁰⁾. Dit is in 2014 door de Hoge Raad bevestigd⁽⁴¹⁾.

De wet tot wijziging van de Auteurswet in verband met de afschaffing van bescherming van geschriften zonder oorspronkelijk karakter of persoonlijk stempel van de maker gaat echter verder en schaft de geschriftenbescherming volledig af, dus niet alleen voor databanken maar voor alle onpersoonlijke geschriften⁽⁴²⁾. De wetgever licht dit als volgt toe: «In het licht van de [...] afspraak uit het regeerakkoord dat het auteursrecht dient te worden gemoderniseerd, en de daaruit voortvloeiende nadere beschouwing van de geschriftenbescherming heeft een herbezinning plaatsgevonden op de vraag of de

geschriftenbescherming nog bestaansrecht heeft. Naar aanleiding van die herbezinning is geconcludeerd dat de geschriftenbescherming zich niet verhoudt met de hierboven weergegeven uitgangspunten die aan de modernisering van het auteursrecht ten grondslag liggen, namelijk dat slechts creatieve prestaties op grond van het auteursrecht moeten worden beschermd en dat informatie zo eenvoudig mogelijk toegankelijk en zo veel mogelijk vrij uitwisselbaar moet zijn⁽⁴³⁾». Volgens de wetgever werkt de afschaffing van de geschriftenbescherming bovendien concurrentie bevorderend en neemt het eventuele rechtsonzekerheid omtrent de reikwijdte van bescherming weg⁽⁴⁴⁾.

De wet schaft de geschriftenbescherming af door het woord «alle» in artikel 10 lid 1 sub 1 A te schrappen⁽⁴⁵⁾. Hiermee verdwijnt een historisch relikwie, dat in de doctrine toch al op de nodige kritiek kon rekenen⁽⁴⁶⁾, na meer dan honderd jaar uit de Auteurswet.

C. Toezicht collectief beheer

De Wet toezicht en geschillenbeslechting collectieve beheersorganisaties auteurs- en naburige rechten is op 1 juli 2013 in werking getreden⁽⁴⁷⁾. Deze wet scherpt het toezicht op collectieve beheersorganisaties (cbo's) in Nederland aan, dat sinds 2003 krachtens de wet door het College van Toezicht Auteursrechten (CvTA) wordt uitgeoefend⁽⁴⁸⁾. De

(38) Zie expliciet: Commissie Auteursrecht, *Advies aan de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie over de verenigbaarheid van de geschriftenbescherming met het Europese recht*, 25 juli 2012, 5-6.

(39) Zie A.C. BEUNEN, «Geschriftenbescherming na het *Football Dataco*-arrest», *AMI* 2012, 149-153 (152), en de vele verwijzingen naar eerdere literatuur die daarin zijn opgenomen.

(40) Zie, *id.*, 152-153, waarin wordt uiteengezet dat de geschriftenbescherming een hybride karakter heeft in de zin dat haar ratio in wezen investeringsbescherming (een vorm van ongeoorloofde mededinging) is, maar dat ze feitelijk aanspraak geeft op een subjectief recht, waardoor ze zeker ook kenmerken heeft die op het auteursrecht lijken.

(41) Hoge Raad 17 januari 2014, *AMI* 2014, nr. 8, 89-93 m.nt. E. Schmieman (*Ryanair t. PR Aviation*). Zie ook: D.J.G. VISSER, «Geschriftenbescherming vervliegt: *Ryanair t. PR Aviation*», *Ars Aequi* 2014, 847-852.

(42) Zie ook Commissie Auteursrecht, *Advies over de verenigbaarheid van de geschriftenbescherming met het Europese recht*, 25 juli 2012, 7, waarin wordt opgemerkt dat de rechtspraak van het Hof van Justitie van de EU lijkt mee te brengen dat auteursrechtelijke bescherming in het algemeen slechts openstaat voor geschriften die een «eigen intellectuele schepping» van de maker zijn, waardoor er in het geheel geen plaats meer zou bestaan voor de Nederlandse geschriftenbescherming.

(43) *Kamerstukken II* 2013/14, 33800, nr. 3, 3-4.

(44) *Id.* 4-5.

(45) Daarnaast zijn enkele veranderingen doorgevoerd om de wet in overeenstemming te brengen met het wegvallen van de geschriftenbescherming. Artikel 10 lid 4 en 5 Aw zijn komen te vervallen, omdat deze niet langer noodzakelijk waren. Ook is artikel 15 Aw (overname van berichten door de pers in de pers) aangepast om ervoor te zorgen dat nieuws- en gemengde berichten vrijelijk kunnen worden gebruikt zonder dat daaraan voorwaarden zijn verbonden. Zie *Kamerstukken II* 2013/14, 33800, nr. 3, 7-8.

(46) Zie onder andere S. GERBRANDY, *Kort Commentaar op de Auteurswet 1912*, Arnhem: Gouda Quint 1988, 75-79; S. GERBRANDY, *Auteursrecht in de steigers*, Arnhem: Gouda Quint 1992, 49-50; H. COHEN JEHORAM, «Schrapp één onzalig woordje uit de Auteurswet 1912», *NJB* 1992, 1542-1543.

(47) Wet van 7 maart 2013, *Stb.* 2013, 97; Inwerking-tredingsbesluit van 15 mei 2013, *Stb.* 2013, 179.

(48) Wet van 6 maart 2003, *Stb.* 2003, 111. Zie over het oude systeem van toezicht, K.J. KOELMAN, «Regulation of Collecting Societies», in *A Century of Dutch Copyright Law*, ed. by P.B. Hugenholtz, A.A. QUAEDEVLIËG en D.J.G. VISSER, Amsterdam: deLex 2012, 477-504. Zie ook H. COHEN JEHORAM, «Het toezicht op collectieve beheersorganisaties en de goededoelenfondsen», *AMI* 2008, 8-13.

sinds medio 2003 opgedane ervaringen met het toezicht en het collectieve beheer gaven aanleiding voor een versterking en een verbreding van het wettelijk toezicht⁽⁴⁹⁾.

Tot 1 juli 2013 vielen alleen cbo's die op grond van de wet een monopolie genoten onder het systeem van toezicht. Dit waren Buma (muziekuitvoeringsrechten), Sena (naburige rechten) en Stichtingen ThuisKopie, Leenrecht en Reprorecht. De wet breidt het toezicht uit naar cbo's die zijn vermeld in een bijlage bij de wet (artikel 17). Op deze lijst staan thans vijftien cbo's. Voorts introduceert de wet enkele nieuwe verplichtingen ten aanzien van transparantie en financieel beleid van cbo's, nieuwe verdergaande bevoegdheden voor het CvTA, alsmede een nieuwe procedure voor geschillenbeslechting⁽⁵⁰⁾.

Op het gebied van transparantie verplicht de wet cbo's openheid te betrachten door een jaarrekening, nevenfuncties van leidinggevend, de statuten, de geschillenregeling, het repartitiereglement, tarieven en tariefgrondslagen, kortingsregelingen, beheerskosten en licentievooraarden openbaar te maken. Verder dienen cbo's de wijze van beheer en de verdeling van gelden toe te lichten, waarbij ten minste wordt vermeld in welk jaar de verdeelde gelden zijn geïnd en voor welk deel van de gelden geen rechthebbenden zijn gevonden in de drie kalenderjaren volgend op het kalenderjaar van inning. Ook moeten cbo's aan rechthebbenden en betalingsplichtigen inzicht verschaffen in «de mate van representativiteit, de mate van legitimiteit en de wijze waarop wel of geen vrijwaring wordt gegeven voor *claims* van niet-vertegenwoordigde rechthebbenden» (artikel 2 lid 2 sub a). Het CvTA ziet hier op toe. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere voorschriften worden gegeven over de wijze waarop de representativiteit en legitimiteit dienen te worden aangetoond (artikel 2 lid 3). Dit is tot op heden nog niet gebeurd.

Krachtens de wet moeten cbo's voldoende zijn toegerust om hun taken naar behoren te kunnen uitoefenen. Zij dienen een deugdelijke geschillenregeling voor rechthebbenden te kennen. Ook zijn cbo's verplicht een doelmatig financieel beleid te voeren, waarin zij voldoende rekening houden met de belangen van betalingsplichtigen. Zo moeten

cbo's, waar mogelijk, een gezamenlijke factuur aan betalingsplichtigen sturen. Voorts moeten geïnde vergoedingen op rechtmatige wijze, overeenkomstig het repartitiereglement en binnen drie jaren over de rechthebbenden worden verdeeld. Gelijke gevallen moeten op gelijke wijze worden behandeld. Verder dienen cbo's te streven naar beperking van de beheerskosten (artikel 2 lid 2 sub b-i). Het CvTA houdt toezicht op de bedrijfsvoering van cbo's, maar zal zich op dit punt in beginsel wel terughoudend opstellen⁽⁵¹⁾.

De wet bepaalt voorts dat besluiten van cbo's tot een tariefsverhoging de voorafgaande schriftelijke instemming van het CvTA behoeven, tenzij die verhoging het gevolg is van een toename van het gebruik van beschermde werken of indexering van de tarieven, of is overeengekomen met een representatieve organisatie van betalingsplichtigen (artikel 3 lid 1 sub c). Het CvTA toetst de tarieven slechts marginaal⁽⁵²⁾, maar zal zijn goedkeuring onthouden indien de tariefsverhoging buitensporig is (artikel 3 lid 4).

Daarnaast voorziet de wet, mede naar aanleiding van de aanbevelingen in het rapport *Geschillenbeslechting en collectief rechtenbeheer*⁽⁵³⁾, in een procedure voor de beslechting van geschillen tussen betalingsplichtigen en cbo's over de billijkheid van de hoogte en de toepassing van collectieve licentievergoedingen (artikel 22)⁽⁵⁴⁾. Dergelijke tariefgeschillen moeten in beginsel eerst door de geschillencommissie worden behandeld, alvorens de rechter daarover kan beslissen (artikel 24). De geschillencommissie moet in haar oordeel in ieder geval betrekken de aard en omvang van het gebruik, de waarde van het gebruik van het werk in het economisch verkeer en het beginsel dat gelijke gevallen gelijk worden behandeld (artikel 25). Hetgeen in de uitspraak van de geschillencommissie is vastgesteld wordt geacht tussen de partijen te zijn overeengekomen, tenzij het geschil binnen drie maanden nadat afschrift van de uitspraak aan partijen werd verzonden bij de rechter aanhangig wordt gemaakt (artikel 23 lid 2).

Tot slot breidt de wet de bevoegdheden van het CvTA uit. De preventieve toetsing door het CvTA van besluiten tot wijziging van de statuten, ontbinding van de cbo, vaststelling of wijziging van reglementen of modelovereenkomsten en verhoging van tarieven (artikel 3 lid 1) geldt thans voor alle cbo's

(49) *Kamerstukken II* 2008/09, 31766, nr. 3, 1.

(50) Zie H.F.R. VAN HEEMSTRA, «Wet toezicht en geschillenbeslechting collectieve beheersorganisaties auteurs- en naburige rechten», *AMI* 2013, 121-129.

(51) *Kamerstukken II* 2008/09, 31766, nr. 3, 18.

(52) *Kamerstukken II* 2008/09, 31766, nr. 7, 3.

(53) P.B. HUGENHOLTZ, D.J.G. VISSER et A.W. HINS, *Geschillenbeslechting en collectief rechtenbeheer: Over tarieven,*

transparantie en tribunalen in het auteursrecht, Onderzoek door Universiteit van Amsterdam (IViR) en Universiteit Leiden in opdracht van het WODC (Ministerie van Justitie), oktober 2007.

(54) Uitgezonderd zijn geschillen over de hoogte van de leenrechtvergoeding (artikel 15c Aw), de thuisKopie-vergoeding (artikel 16c Aw) en de reprorechtvergoeding (artikel 16h Aw).

waarop de wet van toepassing is⁽⁵⁵⁾. Naast de plicht van cbo's om het CvTA actief te informeren over belangrijke besluiten (artikel 5 lid 1), moeten in Nederland gevestigde derden die met cbo's samenwerken bij de inning of verdeling van vergoedingen het CvTA op verzoek inlichtingen verschaffen (artikel 16 lid 1). Het CvTA kan cbo's van advies dienen of een bindende aanwijzing geven (artikel 6). Bij niet-naleving van een bindende aanwijzing kan het CvTA de betrokken cbo als *ultimum remedium* een bestuurlijke boete of een last onder dwangsom opleggen (artikel 18 en 19)⁽⁵⁶⁾.

Eind 2016 is de Wet toezicht en geschillenbeslechting collectieve beheersorganisaties nogmaals aangepast bij de implementatie van Richtlijn 2014/26/EU betreffende het collectieve beheer van auteursrechten en naburige rechten⁽⁵⁷⁾. De richtlijn is volgens de wetgever goed in te passen in het bestaande kader van de wet, maar geeft wel aanleiding tot een aantal belangrijke wijzigingen. Zo introduceert de implementatiewet een nieuwe definitie voor cbo's; specifieke regels voor onafhankelijke beheersorganisaties; een verplichting voor cbo's om jaarlijks een transparantieverlag op te stellen; bepalingen die de uitgifte door cbo's van multiterritoriale licenties voor het *online* gebruik van muziekwerken op de interne markt mogelijk maken; en regels omtrent de uitwisseling van informatie met toezichthouders uit andere lidstaten. Bij de implementatie heeft de wetgever het uitgangspunt van een getrouwe omzetting van de richtlijn gehanteerd. Er is in de wet dus zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de tekst van de richtlijn⁽⁵⁸⁾. De implementatiewet is op 26 november 2016 van kracht geworden. De wet gaat vergezeld van een besluit met nadere regels over het transparantieverlag dat jaarlijks door cbo's moet worden opgesteld⁽⁵⁹⁾. Dit besluit is op 1 januari 2017 in werking getreden.

D. Verweesde werken

Op 29 oktober 2014 is de Wet tot wijziging van de Auteurswet en de Wet op de naburige rechten in verband met de implementatie van Richtlijn nr. 2012/28/EU inzake bepaalde toegestane gebruikswijzen van verweesde werken in werking getreden⁽⁶⁰⁾. De richtlijn verweesde werken verplicht

lidstaten om een beperking te introduceren die het voor erfgoedinstellingen en omroepen mogelijk maakt verweesde werken, die deel uitmaken van hun eigen collecties c.q. door omroepen zelf zijn geproduceerd, onder voorwaarden zonder toestemming van de rechthebbenden te digitaliseren en *online* beschikbaar te stellen aan het publiek. Verweesde werken zijn auteursrechtelijk beschermde werken en nabuurrechtelijk beschermde prestaties waarvan de rechthebbenden ondanks een zorgvuldige zoektocht onbekend of onvindbaar zijn. Met de implementatiewet worden de bepalingen uit de richtlijn verweesde werken omgezet naar Nederlands recht⁽⁶¹⁾.

De richtlijn verweesde werken is geïmplementeerd in artikel 160-17 Aw en artikel 10 sub 1 Wnr. De beperking is verspreid opgenomen in artikel 160 Aw (auteursrechtelijk gebruik door erfgoedinstellingen), artikel 17 Aw (auteursrechtelijk gebruik door omroepen) en artikel 10 sub 1 Wnr (nabuurrechtelijk gebruik door erfgoedinstellingen en omroepen).

Artikel 16p Aw bepaalt aan welke eisen een zorgvuldig onderzoek moet voldoen alvorens een werk mag worden gekwalificeerd als 'verweesd werk'. Voor ieder werk moet de voor de desbetreffende categorie van werken geschikte bronnen voor het opsporen van rechthebbenden worden geraadpleegd. Het Besluit zorgvuldig onderzoek verweesde werken, dat op voordracht van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is opgesteld, bevat de lijst van bronnen die in Nederland moet worden geraadpleegd om van een zorgvuldig onderzoek te kunnen spreken⁽⁶²⁾. De resultaten van het onderzoek moeten via de website van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), dat fungeert als nationaal loket verweesde werken voor Nederland, worden gemeld. De RCE stuurt die informatie vervolgens door naar het internationaal loket verweesde werken bij het Bureau voor intellectuele eigendom van de Europese Unie (EUIPO). Zodra een werk als verweesd werk is opgenomen in de databank van het internationaal loket wordt dat werk wederzijds erkend als een verweesd werk in alle andere lidstaten.

Indien een rechthebbende op een verweesd werk zich later alsnog meldt, dan moet het gebruik van het werk worden beëindigd. Artikel 16q Aw bepaalt dat de erfgoedinstelling in dat geval aan de rechthebbende een billijke vergoeding is verschuldigd voor het gebruik dat van het werk is gemaakt. De

(55) Voorheen waren verenigingen, zoals Buma, van de preventieve toetsing uitgezonderd omdat zij worden gecontroleerd door hun leden. Om een onwenselijke tweedeling te voorkomen trekt de wet het preventief toezicht gelijk voor alle cbo's, ongeacht hun rechtsvorm. Zie *Kamerstukken II* 2008/09, 31766, nr. 3, 22.

(56) Van Heemstra, *AMI* 2013, 128.

(57) Wet van 14 november 2016, *Stb.* 2016, 435.

(58) *Kamerstukken II* 2014/15, 34243, nr. 3, 6-9.

(59) Besluit transparantieverlag richtlijn collectief beheer auteursrecht, *Stb.* 2016, 447.

(60) Wet van 8 oktober 2014, *Stb.* 2014, 388.

(61) Zie voor een uitgebreide bespreking van de implementatiewetgeving, A.G.I. Terhorst, 'Implementatie van de richtlijn verweesde werken', *AMI* 2016, 67-71.

(62) Besluit van 16 oktober 2014, *Stb.* 2014, 399.

Nederlandse wetgever heeft dus niet gekozen voor een betaling vooraf. Dit zou op grond van de richtlijn wel mogelijk zijn geweest⁽⁶³⁾.

De richtlijn staat lidstaten ook toe om het gebruik van verweerde werken die nooit zijn openbaargemaakt maar wel met toestemming van de rechthebbende in de collectie van een erfgoedinstelling zijn opgenomen te beperken tot werken die voor 29 oktober 2014 in het bezit van de instelling zijn geraakt. Om een zo ruim mogelijke werkingssfeer te houden heeft de Nederlandse wetgever ervoor gekozen om geen gebruik te maken van de mogelijkheid een dergelijke beperkende voorwaarde te stellen (artikel 160 lid 3 Aw)⁽⁶⁴⁾.

De Nederlandse wetgever heeft wel gebruik gemaakt van de mogelijkheid die de richtlijn biedt om erfgoedinstellingen toe te staan om met de beschikbaarstelling van verweerde werken inkomsten te verwerven, zij het dat die uitsluitend mogen dienen ter vergoeding van de kosten van de digitalisering en beschikbaarstelling (artikel 160 lid 4 Aw). Dit heeft de wetgever gedaan met het doel het behoud van cultureel erfgoed te stimuleren⁽⁶⁵⁾.

De richtlijn verweerde werken laat regelingen betreffende het beheer van rechten op nationaal niveau onverlet. Om projecten van massadigitalisering te faciliteren hebben erfgoedinstellingen en de Federatie Auteursrechtbelangen in een gezamenlijke brief aan de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie en de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap uit 2013 aangedrongen op de invoering in Nederland van het wettelijke instrument van de *extended collective license* (ECL), de «verruimde» ofwel algemeen verbindend verklaarde collectieve licentie⁽⁶⁶⁾. Deze rechtsfiguur wordt gekenmerkt door een combinatie van vrijwillig collectief beheer met een wettelijke uitbreiding van het toepassingsbereik van de collectieve licentie tot rechthebbenden die niet bij de cbo zijn aangesloten⁽⁶⁷⁾. In opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is onderzoek gedaan naar de voor- en nadelen van dergelijke collectieve oplossingen⁽⁶⁸⁾. In reactie op dit onderzoek heeft het Kabinet laten weten de voorbereidingen voor het wettelijk verankeren van een ECL-regeling in de Nederlandse Auteurswet in 2016 ter hand te zullen nemen⁽⁶⁹⁾. Dit kabinets-

voornemen sluit goed aan bij de recente plannen uit Brussel, waar in het voorstel voor een Richtlijn inzake auteursrechten in de digitale eengemaakte markt ook een regeling voor *out-of-commerce* werken is opgenomen die (impliciet) uitgaat van het ECL-model⁽⁷⁰⁾.

E. Verlenging beschermingsduur naburige rechten

Tot slot is op 18 oktober 2013 de Wet tot wijziging van de Wet op de naburige rechten in verband met de implementatie van Richtlijn 2011/77/EU betreffende de verlenging van de duur van naburige rechten van uitvoerend kunstenaars op muziekopnamen en van fonogramproducenten in werking getreden⁽⁷¹⁾. De richtlijn verlengt de genoemde rechten van 50 naar 70 jaar en bevat een tweetal aanvullende maatregelen, namelijk een *non-usus* bepaling en een fonds voor sessiemuzikanten, die een evenwicht beogen te creëren tussen het voordeel dat fonogramproducenten en bekende artiesten genieten van de verlengde beschermingsduur enerzijds en de sociale en economische behoeften van minder bekende artiesten anderzijds. Voorts harmoniseert Richtlijn 2011/77/EU de beschermingsduur van muziekwerken met tekst die door meerdere auteurs zijn gemaakt. De implementatiewet zet deze bepalingen om naar Nederlands recht.

De beschermingsduurverlenging van naburige rechten van uitvoerend kunstenaars op muziekopnamen en van fonogramproducenten is doorgevoerd middels een wijziging van artikel 12 Wnr. Daarnaast is de *non-usus* bepaling geïmplementeerd in artikel 9a Wnr en het fonds voor sessiemuzikanten in artikel 9b en artikel 15g Wnr. Tot slot is de regeling ten aanzien van de beschermingsduur van muziekwerken met tekst die door meerdere auteurs zijn gemaakt opgenomen in een nieuw artikel 40a Aw.

Ten aanzien van het fonds voor sessiemuzikanten laat de richtlijn aan de lidstaten over welke cbo zij aanwijzen om het fonds te beheren waaruit de aanvullende vergoeding voor sessiemuzikanten wordt betaald. In artikel 15g Wnr is voor een dergelijke aanwijzing een

(63) Terhorst, *AMI* 2016, 71.

(64) *Kamerstukken II* 2013/14, 33892, nr. 3, 3-4.

(65) *Id.* 4.

(66) Online beschikbaar: http://www.voice-info.nl/assets/voice/130910ecl_brief_def.pdf.

(67) J. AXHAMN en L. GUIBAULT, *Cross-border extended collective licensing: a solution to online dissemination of Europe's cultural heritage?* Final report prepared for EuropeanaConnect, Amsterdam, August 2011, vii.

(68) P.B. HUGENHOLTZ, S.J. VAN GOMPEL, L. GUIBAULT en R. OBRADOVIC, *Extended collective licensing: panacea voor massadigitalisering?* Onderzoek in opdracht van het Ministerie van OCW, Amsterdam, 1 september 2014.

(69) *Kamerstukken II* 2015/16, 29838, nr. 83.

(70) Voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake auteursrechten in de digitale eengemaakte markt Brussel, 14 september 2016, COM(2016) 593 final, artikel 7 e.v.

(71) Wet van 9 oktober 2013, *Stb.* 2013, 383.

grondslag gecreëerd. De Nederlandse wetgever heeft ervoor gekozen het fonds te laten beheren door SENA, dat krachtens de wet ook belast is met de uitvoering van de billijke vergoeding voor het secundaire gebruik van fonogrammen van artikel 7 Wnr⁽⁷²⁾.

De Nederlandse wetgever heeft overigens geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid die de richtlijn biedt om te regelen dat exploitatiecontracten tussen uitvoerend kunstenaars en fonogrammenproducenten die de artiesten recht geven op periodieke betalingen en die zijn gesloten voor 1 november 2013, na een termijn van 50 jaar nadat het fonogram op rechtmatige wijze in het verkeer is gebracht, kunnen worden gewijzigd. De wetgever heeft gekozen voor een zo beperkt mogelijke implementatie van de richtlijn en meent voorts dat de mogelijkheid van het openbreken van contracten aanleiding kan zijn tot rechtsonzekerheid. Bovendien benadrukt de wetgever dat partijen altijd een beroep kunnen doen op het reguliere overeenkomstenrecht indien zij onevenredig worden benadeeld als gevolg van de bestaande contractvoorwaarden⁽⁷³⁾.

In Nederland en daarbuiten is veel kritiek geweest op de beschermingsduurverlenging van naburige rechten, met name omdat er geen enkel

empirisch bewijs is dat artiesten echt zullen profiteren van deze verlenging, terwijl de schade voor het publieke domein manifest is⁽⁷⁴⁾. Toch zijn er ook juristen die menen dat de beschermingsduurverlenging niet onredelijk is, omdat het oneerlijk zou zijn als artiesten hun rechten nog tijdens hun leven in het publieke domein zien vallen en daardoor inkomsten mislopen⁽⁷⁵⁾. Gezien het feit dat de duurverlenging alleen muziekopnamen raakt die na 50 jaar *after release* nog geëxploiteerd worden, blijft de vraag hoeveel artiesten – behalve diegenen die al rijkelijk voor hun prestaties zijn beloond – er daadwerkelijk profijt van zullen trekken.

F. Besluit: 100 jaar Auteurswet

Vermeldenswaardig is ten slotte het feit dat in de besproken periode het honderdjarig bestaan is gevierd van de Nederlandse Auteurswet 1912 (die in 2008 overigens officieel het predicaat '1912' heeft verloren)⁽⁷⁶⁾. Ter gelegenheid van dit jubileum is in 2012 een internationaal congres georganiseerd⁽⁷⁷⁾, alsook een Engelstalige bundel verschenen⁽⁷⁸⁾.

(72) *Kamerstukken II* 2011/12, 33329, nr. 3, 3.

(73) *Id.* 11.

(74) S.J. VAN GOMPEL, «Another 45 miles to go? Kritisch commentaar op het richtlijnvoorstel duurverlenging naburige rechten», *AMI* 2008, 169-180 en de verwijzingen daarin.

(75) D.J.G. VISSER, «Kroniek van de Intellectuele Eigendom», *NJB* 2012/884, 1047.

(76) Artikel II Reparatiwewet III Justitie, *Stb.* 2008, 85.

(77) © 1912-2012: A Century of Dutch Copyright Law, International Copyright Conference, Koninklijk Instituut voor de Tropen, Amsterdam, August 31, 2012.

(78) P.B. HUGENHOLTZ, A.A. QUAEDVLIET et D.J.G. VISSER (eds), *A Century of Dutch Copyright Law*, Amsterdam: deLex 2012.